

Bátonyi Pál (Leányfalu):

Katonai tevékenységek és népmozgások a 9. századi Kárpát-medencében

A Kárpát-medencében 567. év óta létrejött avar kaganátus hasonlóan, mint más lovas-nomád jellegű államok (hun, türk, mongol), több részből állt. A főbb vezetők által irányított keleti részen az avarok uralkodtak. Ez a terület a Balaton keleti partvonalától keletre eső területen történt. Míg a jelzett vonaltól nyugatra a fehér hun vezetők uralkodtak. Ez a határ egyébként már a Római Birodalom idején is létező határ volt, amikor 106-ban Pannonia tartományt kettéosztották *Pannonia Inferior* (Alsó-Pannónia) és *Pannonia Superior* (Felső-Pannónia) néven. A 8. század végén Nagy Károly frank uralkodó csapatai többször vereséget mértek a fehér hun csapatokra. Ennek következtében jelentős lakossági átcsoportosítást hajtottak végre a hunok. Így salok települtek a Salzburgi régióból Zala vármegye területére, és a mai Salgótarján térségébe is. Tulln körzetéből Tolna vármegye területére települtek, míg a mai Brno körzetéből Baranya vármegyébe települtek. A fehér hunok, másnéven konyok jelentős része is áttelepült az avarok vidékére. Ilyen települések Pakony (jelentése kis kony, vagyis hun), Balaton (jelentése nagy szeretett hun tó), Bakonszeg (jelentése nagy kony, vagyis hun), Kétsoprony stb.

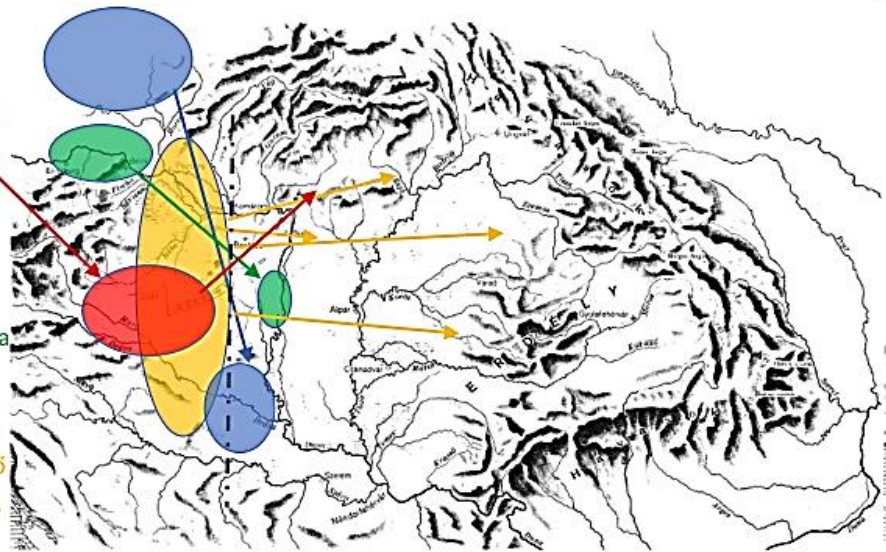
780-800

Salok: Salzburg régióból Zala vármegyébe és Salgótarjánba

Baranyaiak: mai Morvaországból Baranya vármegyébe

Tolnaiak: Tulln vidékéről Tolna vármegyébe

Fehér hunok: a Balaton keleti partja vonalától nyugatra lévő területekről Balaton, Pakony, Bakonszeg, Kétsoprony.

A bolgár katonai és telepítési tevékenységek

Az avarok belső megosztottságát (belharcok), valamint a nyugati fehér hun országrész meggyengülését kihasználva a bolgárok megtámadták a Kárpát-medence avarságát. A támadás oka lehetett, hogy az avarok résztvettek a bolgárok széttelepítésében (létrehozva a volgai, dunai, Kárpát-medencei és lombardiai bolgárokat). Krum bolgárkán csapatai 803. és 805. között elfoglalták a Kárpát-medencét és elüldözték az avarokat a lakóhelyükről. Az avarok új települései Kiskőrös, Nagykőrös, Kismaros, Nagymaros, másik nevükről Avas (Szatmár és Borsod vármegye), Vas, illetve Körös és Fehér vármegye (ma Horvátország), valamint a mai Bosznia és Dalmácia. Az utolsó avar uralkodó Teodorus, más néven Kajd 805-ben Nagy Károly engedélyével telepedett le Vas vármegyében – Kajd (ma Tanakajd) központtal, de még az évben elhunyt.⁸² Krum hódításait bizonyítják a róla elnevezett települések, így Köröm, a mai Budapest területén Krumfürdeje, nyugatabbra Vas vármegyében Rum, Kám, valamint Krumvíř, Český Krumlov, Moravský Krumlov, Krumau am Kamp, Krumbach, Rumpód és Drumoly. Az utóbbi két település a fehér hun-székely csapatok központja Felsőkethely (ma Neumarkt im Tauchental, Ausztria) mellett van. A fehér hun-székely csapatokat Ábrahám (szombatos keresztény, majd római katolikus is)⁸³ kagán összevonta és kialakította az első őrséget. Ez a hadsereg a frankok, majd a bolgárok engedélyével ottmaradt, és településeik a mai napig megvannak, többségük a mai Ausztria területén Öribánya (ma Bergwerk), Felsőlövő (ma Oberschützen), Alsólövő (ma Unterschützen), Öribükkösd (ma Buchschachen), Felsőőr (ma Oberwart), Alsóőr (ma Unterwart), Örisziget (ma Siget in der Wart), Lődös (ma Litzelsdorf), Örállás (ma Oberdorf im Burgenland), Öridobra (ma Neuhaus in der Wart), Németlövő (ma Deutsch Schützen), Horvátlövő és Felsőcsatár. Ezt a hadsereget Ábrahám (hun nevén Ábrán, székely nevén Aba) és fia Adorján (hun nevén Odurján, székely nevén Csaba) hozta létre, mely 6 nemből, és nemenként 4 ágból állt.⁸⁴ Krum és Ábrahám egyezsége értelmében Ábrahám kapott egy bolgár-nándor helyetttest (ebből alakult ki a nádori intézmény) és a központ Felsőkethely mellé települt két bolgár katonai bázis.

⁸² Szádeczky-Kardoss Samu: *Az avar történelem forrásai 557-től 806-ig*. Budapest, 1998. pp. 306-307.

⁸³ Szádeczky-Kardoss 1998, pp. 306-307.

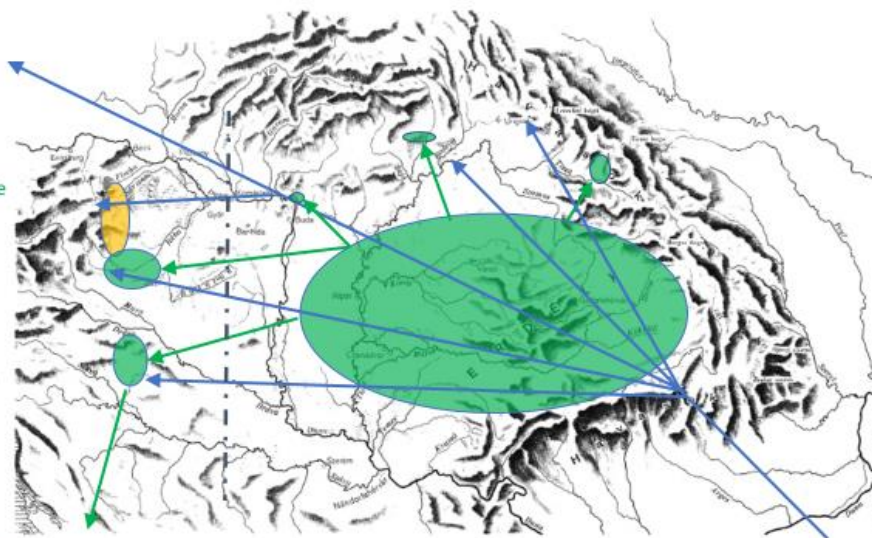
⁸⁴ Hermann Gusztáv Mihály (főszerkesztő): *A székelység története*. Csíkszereda, Sepsiszentgyörgy, Székelyudvarhely, 2012. p. 48.

800-805

AVAROK: a Balaton keleti partja vonalától keletre lévő területekről Avas, Avas, Kiskőrös, Nagykőrös, Nagymaros, Kismaros. Vas vármegye Kajd központtal, Körös vármegye, horvát és bosnyák területekre

FEHÉRHUN-SZÉKELY CSAPATOK. Összpontosítás Felsőkefely központtal, 1. őrség, Ábrahám-Ábrán-Aba kagán-király és Adorján-Odurján-Csaba királyfi.

BOLGÁROK 803-5 győzelem az avarok felett, Köröm, Krumfördője, Krumvíř, Moravský Krumlov, Český Krumlov, Krumau am Kamp, Krumbach, Drumoly, Rumpód, Rum, Kám.

A későbbiek során Csaba királyfi Bizáncba távozott katonái egy részével, ezért Ábrahám unokája kiegészítette az Odurján nemet a Vácmán ággal.

ÖRLŐC	MEGGYES	ODURJÁN	ÁBRÁN	JENŐ	HALOM
Szovát	Dudor	Vaja	Új	Boroszló	Halond
Bod	Kürt	Telegd	Karácson	Balási	Náznán
Seprőd	Gyáros	Vácmán	Gyerő	Új	Péter
Ecken	Meggyes	Poson	Nagy	Szomorú	György

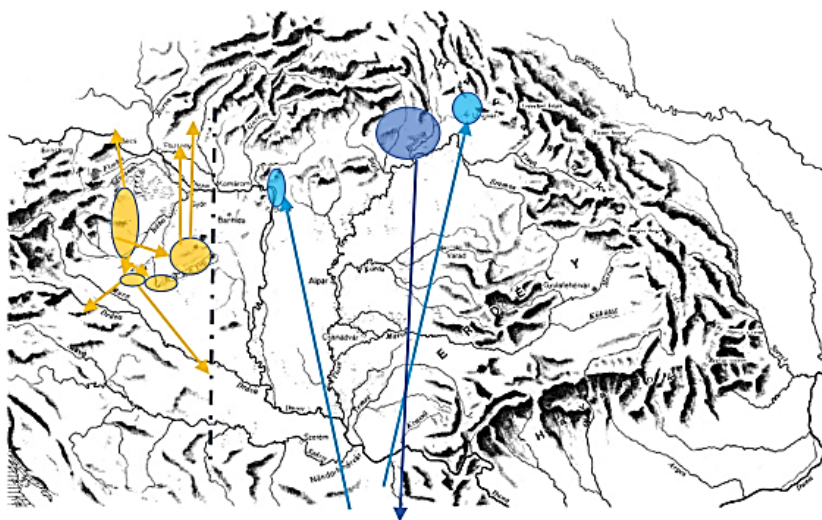
Székely nemek és ágak katonai rendszere

Hamarosan Krum bolgár kán kiegyezett Ábrahám kagánnal és a volt fehér hun terület urának nevezte ki, ezt a bolgárok Balatoni Fejedelemségnek nevezték.⁸⁵ A központja a mai Ábrahámhegy lett, ahol kialakította a 2. őrséget (Badacsonyőrs, Kisőrspuszta, Kővágóőrs) és létrehozta Ábrahám települést a mai Szlovákia területén. Fia, Adorján Szent Adorján (ma Zalavár) központtal települt, létrehozta Adorjánháza, Lisperzentadorján, Királyfia településeket. Másik fia, Izsák (hun neve Kolon, székely neve Kolba) Nagykanizsa központtal települt és a Dráva-Száva közben hozott létre településeket. Krum bolgárkán ekkor megkezdte a morvák betelepítését a Dunakanyar–Nógrád vármegye területére bolgár katonai ellenőrzés mellett, valamint délszlávokat telepített a Zemplén vármegyei területre. Áttelepítette az Északi-középhegység keleti felében élő bolgárokat a mai Észak-Macedónia területére, akik egy ideig megőrizték bolgár nyelvüket és szombatos keresztény vallásukat (Dávid, Mózes, Sámuel, Áron), majd elszlávosodva ortodoxok lettek. Nyugatról a frank hatalom elől számos római keresztény avar-fehér hun származású bajor nemes települt (menekült) be a nyugati vármegyébe

805-814

FEHÉR HUN-SZÉKELY: Ábrahám kagán-király Ábrahámhegy központ 2. őrség Badacsonyőrs, Kisőrspuszta, Kővágóőrs, Alsóőrs, Felsőőrs. Krum szövetség, Északi ellenőrzés: Ábrahám; Adorján királyfi: Szent Adorján központ, Adorjánháza, Lisperzentadorján, északra Királyfia; Izsák-Kolon-Kolba herceg Nagykanizsa központ Dráva-Száva köz ellenőrzés Kaniza (szlovén), Kaniza (horvát).

BOLGÁR: Krum áttelepít bolgárokat mai Észak-Macedóniába, morvákat Dunakanyar-Nógrádba, délszlávokat Zemplénbe.

A vangar-venger állam vezetői és tevékenységük

814-ben elhunyt Krum bolgárkán és Nagy Károly frank uralkodó is. A Krum és Ábrahám közötti egyezség érvényét veszítette. Ábrahám megkezdte a Kárpát-medence visszavételét a bolgároktól. Először a morvák kitelepítését tűzte ki célul. Elfoglalta a mai Csepel-szigetet és új központot hozott létre, amely Ábrahámteleke, majd Szentábrahámteleke néven a mai Ráckeve.

⁸⁵ Pavlov, Plamen–Janev, Jordan: A bolgárok rövid története. Budapest, 2005. p. 21.

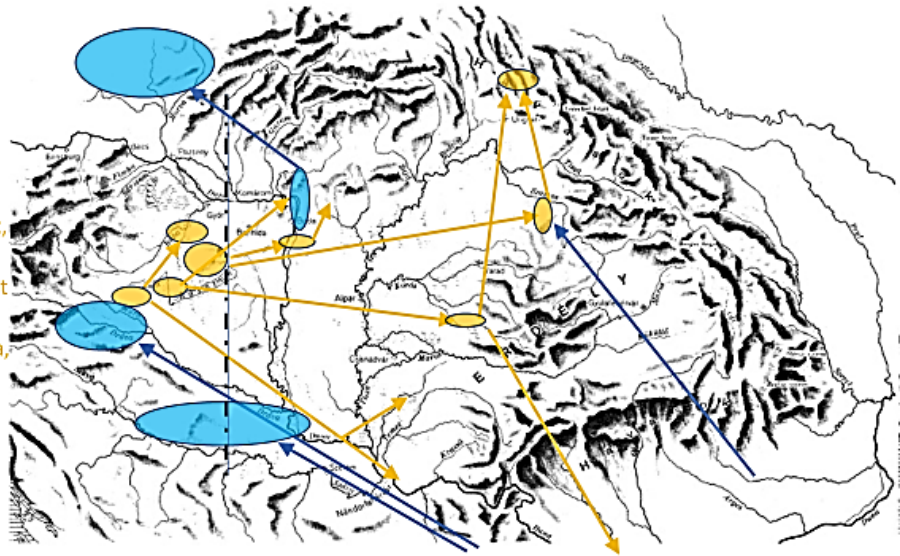
A keresztény szombatosok Ábrahámot és Adorjánt is szentként tisztelték. Egyességet kötött Ábrahám a bolgár-nándor őrséggel és a morvákkal, Csaba fia Piliscsabára települt és Ábrahám a mai Csehország morva területeire telepítette a morvákat. Ábrahám másik fia, Izsák folytatta a déli területek megszállását, és a mai Törökkanizsa, Magyarkanizsa betelepítését. Ábrahám a mai Bükkábrány központból Csaba fiával felszámolta a Zemplén környéki szlávok csoportját, majd Erdély északkeleti területe környékén alakított ki településeket (Nyirábrány, Vedresábrány – ma Abrămuș Románia, Érábrány – ma Abram, Románia), mivel ott várható volt bolgár támadás. Csaba pedig Békéscsabán alakított települést. A bolgár támadás után nem sokkal Ábrahám elhunyt, Csaba görög földre távozott, Izsák pedig megegyezett a bolgárokkal. A bolgár követelések szerint a Dráva–Száva-közbe szlávokat telepítettek. (A későbbiekben Ábrahám udvartartásának maradványát a Székelyföldre, Szentábrahámba telepítették, míg Csaba udvartartásának maradványát Székelyudvarhelyre.)

Izsák a Duna–Tisza-közébe, a mai Izsákra települt és bolgárbarát politikát folytatott. Nagyobbik fia Bat, mint Bács tőle délre települt, középső fia Vat egy ideig a Kisalföldön tevékenykedett (Vát, Mersevát, Külsővat, Cirák), majd az apja mellé települt (Pusztavacs, Vacsidomb), kisebbik fia Pat, Páty a Duna mellett települt le. Izsák jelentős erőket is telepített a nevét viselő Izsák település környékére, amit a hun Kolon-tó és a székely Kolbaszék (ma Kolbászszek) nevei bizonyítanak. Nemsokára Vat apjával összekülönbözött és a Mátra mögé települt, neki a keresztény neve Sirák volt, míg a hun neve Baton(y). Kialakította településeit Nagybátony, Sirák, Sirok, Szirák, Borsodszirák, Szirk, majd őrségeit (Diósgyőr, Gömör, Órhalom, Órbottyán, Csömör, Ecser, Gyömrő, Dömörkapu, Győr, Dör), ez volt a 3. őrség. Új központja, fő települése 850 körül Vác lett, várakat építtetett (Vác, Sirok, Eger). Befogadott menekült skandináv eredetű burgundokat és letelepítette őket (Vác, Debrecen, Szeged, Kalocsa, Vál, Kocs, Tök, Dunaföldvár, Olaszliszka). Ezek a települések tehát ekkor már megvoltak. Megszervezte új hadseregét a kavarokat (lázadozókat). Újabb burgundokat telepített a székely Bécsbe (neve a szeretett Bél apátról van), akik hozták fővárosuk Vienne nevét, amiből lett az osztrák Wien.⁸⁶

⁸⁶ Bétonyi Pál: *Székely-fehér hun uralkodók a 9. századi Kárpát-medencében*. Vác, 2022. pp. 4-35.

814-840

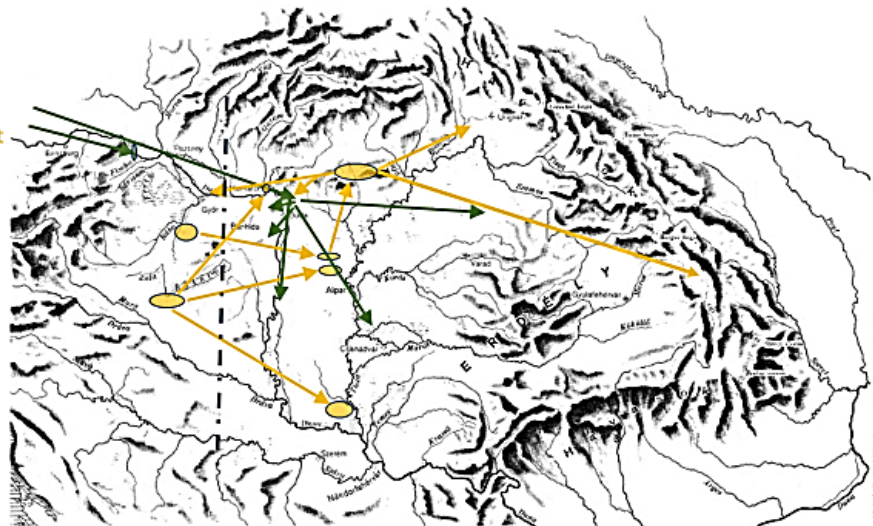
FEHÉR HUN-SZÉKELY: Ábrahám kagán-király és Adorján királyfi áttelepíti morvákat a mai Csehország keleti részébe, felszámolják a Zempléni szlávokat, Bükkábrány, Abaúj, csata bolgárokkal Szilágyban, új központ Szentábrahám, ma Ráckeve és Békéscsaba, innen Csaba Balkánra, Izsák Magyarkanizsa, Törökkánizsa, bolgár kérésre délszlávok betelepítése. Sirák-Baton-Vat királyfi területe Külsővat, Mersevát, Vát, Cirák.

Bolgár: támadás Ábrahám ellen Szilágyban.

840-863

FEHÉR HUN-SZÉKELY: Izsák Izsákra települ Kolon-tó, Kolbaszék, fia Bat Bács néven Bácsra települ, fia Pat Patra települ, fia Vat Vacs néven Pusztavacsra és Vacsidombra települ, majd Nagybátonyba települ létrehozza a 3. őrséget Gömör, Órbottyán, Órhalom, új központ 850 körül Vác nevéből Dömör-kapu, Kísvác, Csömör, várak Vác, Eger, Sirok, Kísvác, befogadja menekült burgundokat Vál, Tök, Vác, Dunaföldvár, Kalocsa, Szeged, Debrecen stb., Diósgyőr, Győr, Dör, Bécsbe telepít burgundokat Vienne.

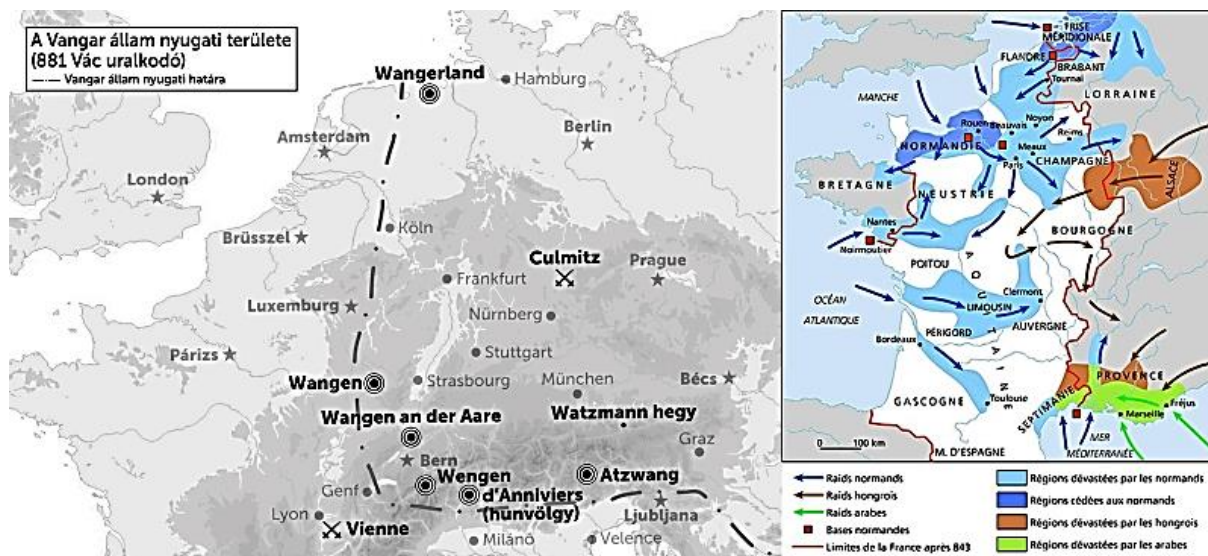
Watzmann király

Izsák halála után Vat uralkodó felvette a Vác nevet⁸⁷ (jelentése szeretett Vat, akár csak a Vacs és a Vál neveinek is). Csapataival, a székely és kavar katonákkal 864-ben megkezdte a frank területek felszabadítását, és a felszabadult bajorok nagy szeretettel fogadták Watzmann királyt. A frank megszálló csapatokat szétverték és az ott lakó népesség nagyon hálás volt, ezért az uralkodó nevét sok település, utca, hegy, sőt még monda is őrzi a mai napig. Ilyenek Watzelsdorf b. Neidling (Bécs Ny), Watzelsdorf (Bécs ÉNy), Watzinger (Linz É), Watzing (Linz D), Watzlberg (Salzburg ÉK), Oberndorf bei Salzburg (Watzmannstrasse), Salzburg (Watzmann Giselakai, Watzmannstrasse, Watzmann weg), Watzen (Föllöstöm É), Watz weg (Graz D), Watzmann-gleccser, Kühraintütte on Watzmann hegycsúcs 1420 m, Watzmannhaus, Haus Watzmann Dieckenweg, Watzmann Schönau am Königssee, Watzmann-Ostwand, Biwachsachtel, Watzmann Überquerung, Watzmann, Wimbachklamm, Ramsau, Berchtesgaden (Wohnung Watzmann, Watzmann Apotheke, Watzmann Therme), Watzling (München K), Mainburg (Watzlikweg, München É), Regensburg (Watzlikstrasse, Watzinger), Lappersdorf (Watzlikstrasse), Passau (Watzlikring), Hauzenberg (Watzlikweg), Ruderting (Watzlikring), Pocking (Watzlikweg), Schöllnach (Watzlikstrasse), Spiegelau (Watzlikstrasse), Bad Kötzting (Watzlikstrasse), Landshut (Watzlikweg), Wegscheid (Watzlikweg), Erbdorf (Watzlikweg), Neustadt an der Waldnaab (Watzlikstrasse), Grafenwöhr (Watzlikstrasse), Oberviechtach (Watzlikstrasse), Ingolstadt (Watzlikstrasse), München (Watzmannstrasse 7db), Vacov, Vaco-vice. Ő volt az, aki kiegészítette a székely hadrendet (Vácmán „ág”) az Odurján „nemen” belül. Bár a német történészek a mai napig nem tudják, milyen király volt Watzmann, némely magyar történész szerint csakis német lehetett, és a székelyek Vácmán ágát is németnek nyilvánítják.

Összesen, mintegy 230 település nevében szerepel az őseink megnevezése a mai napig. A Weng, Wang, Wenger, Wangar, Wanger, Wengen, Wangen településnevek és több száz ma is Wenger nevű család bizonyítja Vác uralkodó tevékenységét. Bár az európai népek nyelvén többnyire a venger néven neveznek bennünket, ezt a megnevezést a magyar történelemmel foglalkozó értelmiségiek nem nagyon alkalmazzák. „881. Primum bellum cum Ungaris ad Weniam. Secundum bellum cum Cowaris ad Culmite.”⁸⁸ Ez kutatásaim szerint azt jelenti, hogy a székely csapatok Vienne mellett, míg a kavar csapatok Culmitz mellett verték meg a frank csapatokat. A székely csapatokat Boso burgund uralkodó hívta segítségül. Boso uralkodónak ma is van emléke Vienneben és a székely csapatok közeli, a mai Svájc területén lévő „Hunvölgyi” helyőrsége is megvan. Vác uralkodó országa nyugati határa ma is észlelhető, és francia térkép ábrázolja a frankok akkori helyzetét. Mégis a Kárpát- medence frank befolyási övezetbe való tartozását állítják kutatóink. A kavar csapatok Egerből (ma Cheb, Csehország) kiindulva a bajor-szász határnál Culmitz mellett verték meg a keleti frank csapatokat. A római katolikus érintkezések hatására Vácon valószínűleg püspökséget hozott létre Vác király.

⁸⁷ Petrus Ransanus: *A magyarok történetének rövid foglalata*. Fordította Blazovich László és Sz. Galántai Erzsébet. Budapest, 1999.

⁸⁸ Tóth Sándor László: A honfoglalás előtti magyar kalandozások. *Hadtörténelmi Közlemények* 109. évf. (1996) 4. szám. 9–10.

A 879-ben hatalomra jutó burgund uralkodó Boso-val szövetséget kötött Vác (németül Watzmann) uralkodóval és 881-ben Vienne mellett szétverte a támadó frank (francia) hadsereget, illetve a keleti frankokat Culmitznél. Ezt bizonyítja a Salzburgi évkönyv adatai és a mai francia térkép is.

A keleti irányba főleg diplomáciai tevékenységet folytatott Vác uralkodó. Felvette a kapcsolatot a Kijevnél megjelenő Álmosd vezette magyarokkal és házassági szerződést kötöttek, ebből született Szabolcs, Árpád féltestvére. A magyar-venger együttműködéshez csatlakoztak a skandináv eredetű ruszok is Rosd vezetésével. Vác király fiát küldte a besenyőkhöz Vata, (hun nevén Batonya, keresztény nevén Salamon) megbékítette a magyar-besenyő viszonyt. Korábban a magyarokat ért besenyő támadás következtében a magyarokhoz csatlakozott kabardok vereséget szenvedtek és leszakadtak a magyaroktól, a Kaukázus előterében telepedtek le. A besenyők egy csoportja csatlakozott a magyarokhoz Szatmár vezetésével, kinek felesége valószínűleg Szabolcs testvére volt.

A Vérszerződés és hatása a Kárpát-medencére. A Pozsonyi csata.

A 850-es évek elején elhunyt Vác uralkodó. A morvák fellázkodtak és elfoglalták a Felvidék nyugati területeit, feltehetően a Garam folyóig. A széjjeltelepített katonaság nem tudta felvenni velük a harcot. A nyugati területeken állomásozó katonaság többsége és a helyi lakosság többnyire békésen tevékenykedett, de ahol lázadások törtek ki, ott a Vác uralkodó katonasága elvonult a hegyekbe („hun völgy”, Innsbruck környéke). Vata királyfi a helyzet megoldására a magyarokkal szövetkezett és a Vérszerződés értelmében megalakították Árpád vezérletével a 7 katonai alakulatot. A magyarok bevonultak a Kárpát-medencébe és a fontosabb utak, átkelőhelyek biztosítása mellett felvonultak a régi hun-avar határra. A bolgárok semlegesítésére hadsereget küldtek ki, és a magyar lakosság is bevonult a Kárpát-medencébe. Álmosd udvara beérkezése után elhunyt, udvarát kisebbik fia, Szabolcs örökölte, és mellé telepedtek Szatmár besenyői is. A besenyő katonaság Súr és Csór vezérek vezetésével szintén felvonult a határra, míg

a ruszok a mai Szentendrei-szigetre és környékére települtek. Jelentős számban magyar nemzetségek települtek a főváros, Vác környékére (Göd, Sződ, Rád, Kosd).

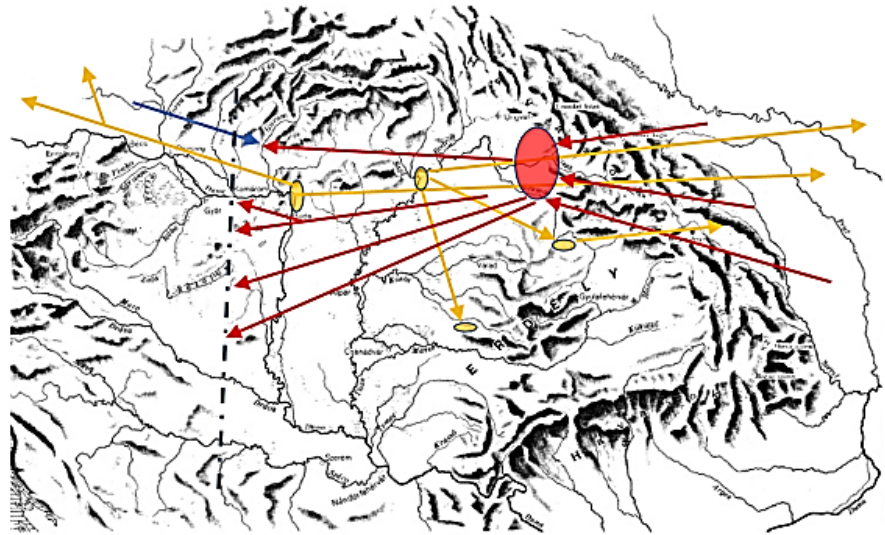
863-895

Vác király: keleten szövetség ruszokkal, magyarokkal házasság, besenyőkkel. Nyugaton katonai akció, telepítések.

Vata királyfi: besenyő szövetség, magyarok behívása Vérszerződés alapján, bevonulás biztosítása.

Morvák: Vác uralkodó halálakor megtámadják a Kárpát-medencét.

Árpád népe: Bevonul a Kárpát-medencébe, majd csapatai felvonulnak a régi hun-avar határra.

A Keszi katonai törzs⁸⁹ (alakulat) mai településeinek elhelyezkedése is pontosan mutatja, hogy a régi hun-avar határig vonultak fel a magyar alakulatok.

⁸⁹ Bátorfy Pál. A Keszi katonai törzs részeinek a mai Dunakeszi területére történő letelepedéséről. *Dunakeszi Helytörténeti Szemle* 3. évfolyam 3. Dunakeszi. 2010. pp. 8-9.

Keszi katonai törzs települései
(894-1000)

A Keszi katonai törzs számmal jelzett települései:

1. Delnekeszi, 2. Sajókeszi,
3. Tiszakeszi, 4. Kesző, 5. Keszi,
6. Mezőkeszi, 7. Répáskeszi,
8. Somoskeszi, 9. Várakeszi,
10. Keszi-puszta, 11. Lippakeszi,
12. Szentivánkeszi, 13. Bulkeszi,
14. Karancskeszi, 15. Dunakeszi,
16. Budakeszi, 17. Csalókeszi,
18. Ipolykeszi, 19. Kőkeszi,
20. Dacsókeszi, 21. Ipolykiskeszi,
22. Garamkeszi, 23. Bátorkeszi,
24. Zsitvakeszi, 25. Kurtakeszi,
26. Bánkeszi, 27. Keszi,
28. Várkeszi, 29. Nagykeszi,
30. Keszi, 31. Kesző,
32. Várkeszi, 33. Egyházaskesző,
34. Szentkirálykeszi,
35. Gyulakeszi, 36. Keszi,
37. Keszipuszta, 38. Papkeszi,
39. Sárkeszi, 40. Magyarkeszi,
41. Keszőhidegkút, 42. Keszű,
43. Kesző, 44. Keszőpuszta.

900 után megegyeztek a Dunántúl nyugati részén maradt székelyekkel a magyarok, és békésen bevonultak a területre. A Felvidék nyugati felén lévő morvákat pedig lerohanták, és országukat elfoglalták.

A Pozsonyi csatáról⁹⁰ kevés korábbi magyar megemlékezés maradt fenn, míg a német évkönyvek (Salzburgi, Sváb), a korabeli német halottas könyvek, és királyi oklevelek számos részletet megőriztek. A németek történetét Aventinus bajor humanista foglalta össze. Korunkban néhány magyar történetíró (Veszprémy László, Torma Béla, Tóth Sándor) ezeket dolgozta fel, és kevés, a magyarokat érintő megállapítást is tettek. Ezek alapján a csata Pozsonynál (*Braslavespurch*) volt és a keleti frank-bajor csapatok, Gyermek Lajos király és tanácsadói döntésének megfelelően, két oszlopban, a Duna két partján, valamint a Dunán hajókon támadtak, míg a tartalék a királlyal Ennsburgban maradt. A csata feltehetően 907. július 4. és 7. között zajlott le, aminek során a betörő csapatokat részenként semmisítették meg a magyarok, majd üldözés után a tartalékot is szétverték.

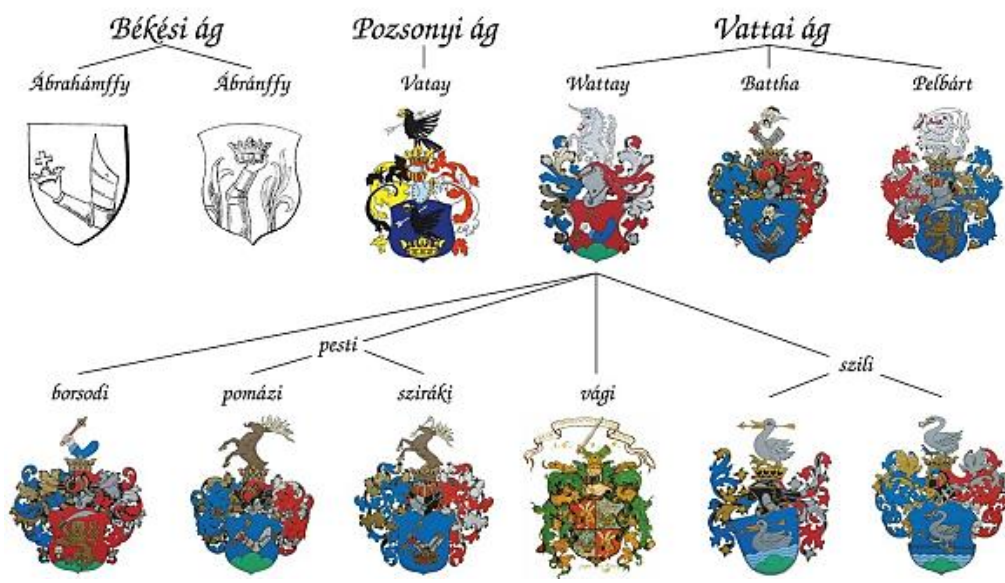
A magyarok (beleértve a ruszok és besenyők) csapatai és az őslakosság (székely, kavar, illetve burgund) csapatai a 907. évi pozsonyi csatában is együtt harcoltak a mai települések helyeinek bizonyítéka szerint. A hét vezér közül Tétény vett részt a csatában, míg a besenyőket Súr és Csór vezér vezette. A hajóhadat Oroszvár területén Rosd rusz vezér irányította. A vengervangar csapatok Vata-Salamon király vezetésével tevékenykedtek. A burgundok tevékenysége volt Bécs kiürítése és Bécsújhely kialakítása. Göd magyar vezér irányította a csapatok Dunán való átkelését, amit a mai Németjárfalu és Horvátjárfalu helye mutat meg. A magyar szövetséges csapatok a magyar vezetés mellett a lovas-íjász harcmódor alkalmazásával döntő vereséget mértek a betolakodó keleti frank-bajor csapatokra, és ezzel biztosították az egységes Kárpát-medencei magyar állam kiépítését, és a jelentős európai hatalom megteremtését.

⁹⁰ Bátonyi 2022, pp. 4-35.

A 9. századi székely-fehér hun uralkodók⁹¹ családfája jellegzetessége, hogy a személyeknek volt keresztény (szombatos, az Ószövetségből való), fehér hun és székely neve is. A különösen szeretett személyeknek volt szeretett hangzós („l”, „cs”, „c”) neve is. Ábrahám és Adorján pedig szentként jelenik meg több település nevében is. Az uralkodó család tagjai több keresztény irányzat alapján is megkeresztelkedtek (szombatos, római katolikus, ortodox). A család címerei közül érdekes, hogy a békési Ábrahámffy és Ábránffy ág koronát mutat fel, vagy ajándékozik. A Vattai ág Wattay címere tartalmazza az ősiséget (unikornis), a polgári hatalmat (három halom) és a katonai hatalmat (arany nyilvessző). A családból származik sok jeles személy, így Aba Sámuel király, Vata vezér, leányágon az Esterházyak, Szemere Bertalan, Teleki László és Tisza István is.

Ábrahám kagán- király leszármazottainak címerei (Vata nemzetség)

Irodalom

Bátonyi Pál: *Székely-fehér hun uralkodók a 9. századi Kárpát-medencében*. Vác, 2022. pp. 4-35.

Bátonyi Pál. A **Keszi** katonai törzs részeinek a mai Dunakeszi területére történő letelepedéséről. *Dunakeszi Helytörténeti Szemle* 3. évfolyam 3. Dunakeszi. 2010. pp. 8-9.

Fekete József: *Ábrahámhegyi krónika*. Tapolca, 1996. p. 11.

Gyalay Mihály: *Magyar igazgatástörténeti helységnévlexikon*. Budapest, 1997. 1325.

Hermann Gusztáv Mihály (főszerkesztő): *A székelység története*. Csíkszereda, Sepsiszentgyörgy, Székelyudvarhely, 2012. p. 48.

Hoppál Dezső: *A történelmi Magyarország címerei-1899*. Budapest, 2001. pp. 11-149.

Király Péter: *A honalapítás vitás eseményei*. Nyíregyháza, 2006. p. 156.

⁹¹ Bátonyi 2022, pp. 4-35.

- Lelekes György: *Magyar helységnév-azonosító szótár*. 2011. pp. 73-719.
- Makkay János: *A magyarság keletkezése*. Szolnok, 1994. p. 34.
- Németh Zsolt: *A Kárpát-medence legkülönlegesebb Árpád-kori templomai I*. Szombathely, 2013. pp. 14-29.
- Olajos Terézia: A Kárpát-medencei onogurok történetéhez. *Acta Historica* Tomus CXXXVIII. Szeged, 2015. 525.
- Pavlob, Plamen–Janev, Jordan: *A bolgárok rövid története*. Budapest, 2005. p. 21.
- Petrus Ransanus: *A magyarok történetének rövid foglalata*. Fordította Blazovich László és Sz. Galántai Erzsébet. Budapest, 1999.
- Szádeczky-Kardoss Samu: *Az avar történelem forrásai 557-től 806-ig*. Budapest, 1998. pp. 306-307.
- Szőke Béla Miklós: *Az avar kor vége. Évezredek üzenete a láp világából*. Kaposvár-Zalaegerszeg, 1996. p. 109.
- Tóth Sándor László: A honfoglalás előtti magyar kalandozások. *Hadtörténelmi Közlemények* 109. évf. (1996) 4. szám. pp. 9-10.
- Vékony Gábor: Protobolgárok a kárpát-medencében. *Magyar Múzeumok Közleménye* 5. Tata, 1997. p. 448.